

فصلنامه مطالعات نوین بانکی

شماره مجوز: ۸۳۲۸۹ ((شماره بیست و ششم-بهار ۱۴۰۴)) ISSN : 2645-5420

نقش و تاثیر جرایم بر تسویه بدهی مالیاتی

(تاریخ دریافت ۱۴۰۴/۰۳/۰۲ تاریخ تصویب ۱۴۰۴/۰۳/۲۷)

جواد چراغی

چکیده

مالیات مقدار پولی است که شهروندان یک کشور طبق قانون به دولت خود می پردازند تا در جهت اداره کشور مورد بهره برداری قرار گیرد. مالیات از دوران باستان تا به حال به روش های گوناگون اخذ گردیده است. عدم پرداخت مالیاتی باعث ورود خسارت و ضرر و زیان غیرقابل جبرانی به مدیریت کشور است به طوری که چرخه مدیریت کشور به سختی و با چالش های بسیاری می چرخد. متأسفانه در برخی موارد اشخاص با توسل به جرایم مختلف سعی در عدم پرداخت مالیات و فرار مالیاتی دارند که همین موضوع می تواند باعث خدشه به سلامت اداری در نظام مالیاتی کشور شود. علاوه بر این موضوع باید توجه داشت جرایم کیفری می توانند تأثیرات عمیقی بر وضعیت مالیاتی افراد و سازمان ها بگذارند. در پرداخت مالیات و تسویه بدهی مالیاتی، جرم به تخلفات و رفتارهای غیرقانونی ای اطلاق می شود که افراد یا شرکت ها برای فرار از پرداخت مالیات یا کاهش غیرمجاز تعهدات مالیاتی خود انجام می دهند. این جرایم می توانند شامل عدم تسلیم به موقع اظهارنامه مالیاتی، ارائه اطلاعات نادرست، پنهان کاری درآمد، و یا سایر اقداماتی باشند که به منظور فرار از پرداخت مالیات انجام می شوند. با توجه به اهمیت موضوع در این مقاله قصد داریم به پردازیم. روش تحقیق از نوع تحلیلی-توصیفی بوده و ابزار گردآوری اطلاعات و داده ها فیش برداری و بهره از کتب و مقالات مرتبط است.

واژگان کلیدی: مالیات، فرار مالیاتی، جرم اداری، رشوه، جرایم اقتصادی، مودیان مالیاتی

بخش اول: بررسی و شناسایی مالیات

مالیات یکی از مهمترین منابع تامین بودجه و اعتبارات در هر کشوری محسوب می‌شود و بدون آن، اداره کشور تقریباً غیرممکن است و تامین بودجه کشور در ایران به نفت و گاز وابسته است که البته مشکل بزرگی است و باید در طول زمان اصلاح گردد. ضرورت تحقیق در مورد جرایم مالیاتی و تخلفاتی که نظام اقتصادی را دچار بحران و اختلال مینماید، به علت اینکه استحکام تمام بنیان‌ها، سیستم‌ها و نظام‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر اقتصاد کشور استوار میگردد و یکی از مهمترین منابع درآمدی دولت، منابع مالیاتی میباشد امری مهم محسوب میگردد. توان دولتها در انجام وظایفشان به اندازه زیادی وابسته به وجود منابع مالی از جمله مالیات میباشد. مالیات به عنوان یکی از مهم ترین منابع درآمدی دولت، نقش مهمی در سیاست گذارهای مالی ایفا می کند و میتواند متغیرهای کالان اقتصادی از جمله تولید، تورم، بیکاری، تراز پرداختها و ... را تحت تأثیر قرار دهد. مالیات‌ها در یک تقسیم بندی تخصصی به دو دسته تقسیم می‌شوند که عبارتند از؛

۱. مالیات مستقیم:

مالیات‌های مستقیم بطور مستقیم از دارایی و درآمد افراد اخذ می‌گردند که خود انواع متعددی را شامل می‌شوند که عبارتند از؛

مالیات بر دارایی شامل: مالیات سالانه املاک، مالیات بر ارث، حق تمبر، مالیات بر درآمد اتفاقی

مالیات بر درآمد شامل: مالیات بر درآمد اجاره املاک، مالیات بر درآمد کشاورزی، مالیات بر درآمد حقوق و دستمزد، مالیات بر درآمد مشاغل، مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی، مالیات بر درآمد اتفاق.

۲. مالیات غیرمستقیم: این مالیات با واسطه و به طور غیرمستقیم بر قیمت کالاها و خدمات اضافه شده و به مصرف کننده تحمیل می گردند که این نوع از مالیات نیز دارای انواع مختلفی بوده که عبارتند از؛

مالیات بر واردات شامل: حقوق گمرکی، سود بازرگانی، ۳۰٪ از مبلغ اتومبیل های وارداتی، ۱۵٪ حق ثبت

مالیات بر مصرف و فروش شامل: مالیات بر فرآورده های نفتی، مالیات تولید الکل طبی و صنعتی، مالیات نوشابه های

غیرالکلی، مالیات فروش سیگار، مالیات اتومبیل، ۱۵٪ مالیات اتومبیل های داخلی، مالیات فروش خاویار، مالیات حق اشتراک تلفن خودکار و خدمات بین الملل، مالیات ضبط صوت و تصویر، مالیات بر ارزش افزوده.

لازم به ذکر است در اسلام مالیات فقط محدود به زکات، خمس، خراج و اتفاقات واجب مسلمانان نبوده، بلکه مالیات تامین کننده نیازهای نظام اسلامی است. مالیات های اسلامی از نظر زمان تعیین به دو گروه تقسیم می شوند؛

۱- مالیات های مستقل و ثابت: از صدر اسلام رایج بوده، مانند خمس، زکات و ... که موارد مصرف آن از سوی شارع اسلام تعیین شده است.

۲- مالیات های مستحدثه و تابعی: با پیشرفت جوامع و مسائل نوظهور تصویب شده اند، مانند بودجه دفاعی و نظامی، بهداشتی و درمانی، آموزش و پرورش و

لازم به ذکر است جرم مالیاتی از جمله جرایم اقتصادی محسوب میشود، چرا که اساس اداره امور کشور در بسیاری از کشورها بر مالیاتی است که مردم به دولت میپردازند و ناهنجاری در پرداخت آن

میتواند به قیمت متزلزل شدن اقتصاد تمام شود. از این رو این جرایم از جرایم بر ضد دولت محسوب میشوند. از سوی دیگر فرار مالیاتی تعدی و تعرض به حقوق سایر شهروندان است، زیرا آنها بایستی هزینه زندگی اجتماعی وی را تأمین کنند و او در این امر مهم مشارکت نمی کند. مالیات به مثابه شرکت در یک تعاون اجتماعی برای رسیدن به رفاه بیشتر و زندگی اجتماعی بهتر است. شخصی که مالیات پرداخت نمی کند در این امر اخلال ایجاد مینماید.

بخش اول: بررسی و تشریح جرم فرار مالیاتی

فرار مالیاتی، شانه خالی کردن غیرقانونی از مالیات از جانب افراد، شرکت ها و ائتلاف شرکت ها می باشد. فرار مالیاتی اغلب به معنای آن است که مالیات پردازان عمداً وضعیت واقعی امور خود را نادرست و متقلبانه به مقامات مالیاتی ارائه می دهند تا بدهی مالیاتی خود را کاهش دهند، و شامل گزارشگری تقلب آمیز مالیاتی، مانند اعلام درآمد، سود یا بهره کمتر نسبت به واقعیت یا اضافه اعلام کسورات می باشد. فرار مالیاتی، فعالیت معمولاً مرتبط با اقتصاد غیررسمی است. یکی از معیارهای میزان فرار مالیاتی («شکاف مالیاتی»)، میزان درآمد گزارش نشده است، که به معنای تفاضل بین میزان درآمد که باید الزاماً به مقامات مالیاتی گزارش شود و مبلغ واقعی گزارش شده، می باشد. برعکس، احتراز از مالیات، استفاده قانونی از قوانین مالیاتی برای کاهش بار مالیاتی است. هر دوی فرار مالیاتی و احتراز مالیاتی را می توان به عنوان شکل هایی از عدم اطاعت مالیاتی در نظر گرفت، زیرا هر دو دامنه فعالیت هایی را توصیف می کنند که برای تخریب نظام مالیاتی یک کشور در نظر گرفته می شوند، اگرچه چنین دسته بندی در مورد فرار مالیاتی مشخص و شفاف است، اما احتراز مالیاتی در نظام های خودآفریده، قانونی است. فرار مالیاتی، یک فعالیت غیرقانونی است که فرد یا نهاد عمداً از پرداخت یک بدهی مالیاتی واقعی امتناع می کند. آن افرادی که به فرار مالیاتی مبادرت می ورزند عموماً متحمل هزینه های کیفری و جریمه های هنگفت می شوند. تحت آیین نامه مالیاتی «خدمات درآمد داخلی (IRS)»، عدم پرداخت عمدی مالیات، یک تخلف فدرال محسوب می شود. عبارت فرار مالیاتی هم به عدم پرداخت غیرقانونی و هم پرداخت کمتر از حد غیرقانونی مالیات اطلاق می شود.

حتی اگر یک مالیات پرداز نتواند فرم های مالیاتی مناسب را ثبت و تقدیم کند، IRS همچنان می تواند مشخص کند که آیا مالیات های طلبکار از آن فرد براساس اطلاعات ملزم شده به ارسال توسط شخص ثالث، مانند اطلاعات W-2 از کارفرمای آن فرد یا S1099، می باشند یا خیر. عموماً، یک فرد متهم به فرار مالیاتی شناخته نمی شود، مگر اینکه این عدم پرداخت، عمدی دیده شود.

بند دوم: تمایز فرار مالیاتی و اجتناب مالیاتی

تمایز مفهومی بین فرار مالیاتی و اجتناب از پرداخت مالیات به قانونی یا غیرقانونی بودن رفتار مؤدیان مربوط می شود. فرار مالیاتی، یک نوع تخلف از قانون است. وقتی که یک مؤدی مالیاتی از ارائه گزارش درست در مورد درآمدهای حاصل از کار یا سرمایه خود که مشمول پرداخت مالیات می شود، امتناع می کند، یک نوع عمل غیر رسمی انجام می دهد که او را از چشم مقامات دولتی و مالیاتی کشور دور نگه می دارد. اما در اجتناب از مالیات، فرد نگران نیست که عمل او افشا شود. اجتناب از مالیات، از خلا Cهای قانونی در قانون مالیات ها نشأت می گیرد. در اینجا فرد به منظور کاهش قابلیت پرداخت مالیات، خود دنبال راه های گریز می گردد. مثلاً درآمدهای نیروی کار را در قالب درآمد سرمایه نشان می دهد که از نرخ پایین تری برای مالیات برخوردارند. در اجتناب از مالیات، مؤدی مالیاتی دلیلی ندارد نگران احتمال افشا شدن باشد، چرا که او الزاماً تمامی مبادلات خود را با جزئیات آن البته به شکل غیر واقعی، یادداشت و ثبت می کند. در واقع، عوامل اقتصادی با استفاده از روزه های قانون مالیات و بازبینی در تصمیمات اقتصادی خود تلاش می کنند تا بدهی مالیاتی خود را کاهش دهند. از آنجا که اجتناب از پرداخت مالیات فعالیتی به ظاهر قانونی است، از این رو بیشتر از فرار مالیاتی در معرض دید است.

بند سوم: فرار از پرداخت مالیات ارزش افزوده به عنوان یک چالش بزرگ

فرار مالیاتی معمولاً آسان تر از فعالیت های مجرمانه ی ناهنجار دیگر، در بین شرکت ها و افراد قابل اثبات هستند. دولت همچنین می تواند، کلاه برداران مالیاتی را به جرم فرار و عدم پرداخت مالیات

محکوم و به پرداخت جرمه فرار مالیاتی وادار کند. بنابراین پرداخت مالیات بر اساس اصول تعیین شده اداره مالیات و در زمان مشخص در تمامی کشورها جز اصول مهم شهروندی و جهت رفاه عمومی تعبیه شده است. افزایش نرخ‌های مالیاتی در تمامی کشورها می‌تواند منجر به بی‌انگیزگی در سرمایه‌گذاری شود و زمینه لازم فرار مالیاتی و دور زدن مالیات را نیز فراهم می‌آورد؛ بنابراین دولت‌ها و اداره مالیات کشور هم باید در وضع نرخ مالیاتی و قوانین جانب احتیاط را رعایت کنند و جوانب را با دقت بیشتری بسنجند.

دریافت مالیات از گروه‌های مختلف درآمدی بر اساس قانون مالیات‌های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش‌افزوده صورت می‌گیرد. در این دو قانون مقررات مشخصی در خصوص معافیت‌های مالیاتی و مجازات مالیاتی و همین‌طور نحوه محاسبه و وصول مالیات ذکر شده است. به‌طور عمومی آنچه در قوانین جدید فرار مالیاتی و رویه موجود اداره مالیات اجرا می‌شود این است که بخشی از اқشار جامعه به‌واسطه جایگاه شغلی یا شرایط اقتصادی مجبور به پرداخت مالیات خود هستند و هیچ راه فراری برای عدم پرداخت مالیات و یا به عبارتی دور زدن مالیات ندارند. در واقع اخذ مالیات توسط دولت از اқشار متوسط و در بارزترین نمونه آن از کارمندان همواره در موعد مقرر و با کسر از حقوق صورت می‌گیرد یا مالیات بر ارزش‌افزوده‌ای ۹ درصدی که مصرف‌کننده آن را پرداخت می‌کند. پس در این پروسه، هیچ راهی برای فرار از مالیات وجود ندارد. به گفته کارشناسان، فرار مالیاتی عمدتاً توسط پردرآمدها و با سندسازی و ارائه آمار غلط صورت می‌گیرد. آثار سوء فرار از مالیات در تأمین نشدن درآمدهای موردنیاز دولت و در نتیجه عدم ارائه خدمات اجتماعی مطلوب و باکیفیت ظهور و بروز پیدا می‌کند. همچنین راههای فرار مالیاتی سبب می‌شود درآمدها در سطح جامعه به نحو متناسب توزیع نشده و انباشت ثروت در دست گروه‌های خاص، نه فقط زمینه تقویت قدرت سیاسی برخی گروه‌ها را فراهم آورد بلکه شکاف طبقاتی ناشی از این امر موجب افزایش تنش سیاسی و اجتماعی در جامعه می‌شود. خلاصه اینکه وضعیت فرار مالیاتی در ایران به‌عنوان یکی از مصادیق و مظاهر فساد اقتصادی، امنیت اقتصادی موردنیاز برای گسترش فعالیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری را دچار اختلال می‌کند.

از این رو، اصلاح و تجدیدنظر در نظام مالیاتی کشور به ویژه نظام کیفری مالیاتی به منظور بهبود وضعیت اقتصاد ملی امری ضروری و لازم به شمار می آید. مطابق قانون اگر فرد با قصد فرار از پرداخت مالیات و با آگاهی، مرتکب رفتارهای زیر شود، جرم فرار مالیاتی تحقق پیدا می کند:

۱. اگر به ترازنامه و حساب سود و زیان یا دفاتر اسناد و مدارکی که برای تشخیص مالیات ملاک عمل هست و برخلاف حقیقت تنظیم شده است، استناد نماید.
۲. اگر برای سه سال متوالی (پشت سر هم) اظهارنامه مالیاتی و ترازنامه و حساب سود و زیان ارائه نکند.
۳. در صورتی که فعالیت اقتصادی و درآمد خود را برای فرار از مالیات مخفی نماید.
۴. اگر مانع از آن شود که مأموران مالیاتی که به عنوان بازرس مالیاتی مکلف به انجام این امور هستند، به اطلاعات مالیاتی و اقتصادی خود او یا اشخاص ثالث دسترسی داشته باشند.
۵. اگر مأمور وصول یا کسر مالیات پرداخت کنندگان دیگر باشد و این وظیفه را در مواعد مقرر قانونی انجام ندهد.
۶. اگر معاملات و قراردادهای خود را به نام دیگران تنظیم کند یا معاملات و قراردادهای اشخاصی که موظف به پرداخت مالیات هستند را برخلاف واقع به نام خود تنظیم نماید.
۷. اگر از کارت بازرگانی اشخاص دیگر برای فرار مالیاتی استفاده نماید.
۸. اگر فعالیت های خود را طوری قلمداد نماید که گویا مشمول معافیت مالیاتی بوده است.

معاون مالیات های مستقیم سازمان امور مالیاتی کشور می گوید که سالانه ۱۲۰ تا ۱۳۰ هزار میلیارد تومان به واسطه فرار مالیاتی در ایران از جیب دولت در می رود و این در حالی است که درآمدهای مالیاتی به عنوان یک منبع پایدار درآمدی در کشورهای توسعه یافته محسوب می شود و مؤلفه های

اقتصاد مقاومتی نیز بر توجه به بخش مالیات‌ها تأکید دارد. گزارشی که از سوی مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی ایران تهیه شده، ضمن اشاره به پیامدهای فرار مالیاتی، هشت عامل اصلی نقش آفرین در فرار مالیاتی نیز شناسایی شده‌اند که عبارت‌اند از:

- عدم تنوع پایه‌های مالیاتی و ترکیب نامناسب درآمدهای مالیاتی
- وجود معافیت‌های مالیاتی وسیع و متنوع
- تعدد، پیچیدگی و ابهام در قوانین، مقررات و فرآیندهای مالیاتی
- افزایش فساد و گسترده‌ی بخش غیررسمی اقتصاد
- عدم اعتماد مردم به کارایی و اثربخشی دولت
- فرهنگ مالیاتی ضعیف
- فقدان نظام جامع اطلاعات مالیاتی و مشکلات ساختار اقتصاد

بخش سوم: بررسی و شناخت تنبیهات و جرایم مالیاتی فرار از پرداخت مالیات در نظام قانونی حاکم

قانون‌گذار مؤدیان بد حساب را تهدید کرده است که در صورتی که از انجام تکالیف قانونی خود و پرداخت مالیات استنکاف کنند با استفاده از ابزارهای زیر با آن‌ها مقابله خواهد کرد:

۱. محاسبه مالیات به شیوه علی‌الراس

در راستای احترام به مؤدی قانون‌گذار اصل را بر صحت اظهارات او گذاشته است اما اگر مؤدی از انجام تکالیف خود امتناع کند یا صادقانه رفتار نکند مأمور مالیاتی راساً اقدام به تشخیص و ارزیابی خواهد نمود. این شیوه راه حل نهایی در تشخیص مالیات مؤدیانی است که با اداره مالیات همکاری

نمی‌کنند و در واقع نوعی مجازات برای مؤدیان مذکور محسوب می‌گردد. این شیوه یکی از مواردی است که ارزیابی مالیات توسط اداره امور مالیاتی صورت می‌گیرد. در موارد زیر درآمد مؤدیان از طریق علی‌الراس تشخیص داده می‌شود:

- در صورتی که تا موعد مقرر ترازنامه و حساب سود و زیان یا حساب درآمد تسلیم نگردد.
- در صورتی که مدارک و گزارشات مورد نظر با توجه به درخواست ممیز ارائه نگردد.
- در صورتی که مدارک داده شده از نظر اداره مالیاتی غیر قابل رسیدگی باشد.

۲. جریمه و حبس

در مواردی قانون مالیات‌های مستقیم برای کسانی که از انجام وظایف قانونی خود امتناع یا در ارزیابی و کسر و وصول مالیات دیگران (در مواردی که مکلف به کسر مالیات دیگران هستند) قصور نمایند مجازات حبس یا جریمه پیش‌بینی کرده است.

۳. محرومیت از معافیت و بخشودگی

در بعضی موارد مؤدی از پرداخت مالیات به شرط تسلیم و تکمیل اظهارنامه مالیاتی و نگهداری اسناد و دفاتر قانونی معاف خواهد بود و اگر از انجام این وظایف خودداری نماید از معافیت برخوردار نمی‌شود.

۴. ممنوع الخروج شدن

مطابق ماده ۲۰۲ قانون مالیات‌های مستقیم سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند از خروج بدهکاران مالیاتی و مدیران اشخاص حقوقی خصوصی از بابت درآمد مشمول مالیات شخص حقوقی که مربوط به دوران مدیریت آنان می‌باشد جلوگیری نماید.

۵. ابطال اسناد انتقال صوری

در صورتی که مؤدیان مالیاتی به قصد فرار از پرداخت مالیات اقدام به نقل و انتقال اموال خود به همسر و یا فرزندان نمایند سازمان امور مالیاتی کشور می تواند به ابطال اسناد مذکور از طریق مراجع قضایی اقدام نماید.

۶. مجازات اداری

در مواردی که مکلفین به کسر مالیات وزارتخانه ها، شرکت یا موسسه دولتی یا شهرداری باشد، مسئولین امر مشمول مجازات مقرر طبق قانون تخلفات اداری خواهند شد.

۱. اشخاصی که ملزم به تنظیم و تسلیم اظهارنامه مالیاتی هستند

۲. تمام اشخاصی که به صورت حقیقی یا حقوقی به فعالیت خود مشغولند.

۳. اشخاصی که در خارج از ایران اقامت دارند اما درآمد و فعالیت آن ها از طریق ایران است.

۴. تمام اشخاص غیر ایرانی فعال در ایران که از راه های مختلف موفق به کسب درآمد شده اند.

در پایان بخش حاضر باید گفت عمومی ترین و مهمترین اشکال فرار مالیاتی در راستای پرداخت مالیات بر ارزش افزوده عبارت است از:

شناسایی نشدن بنگاه های مشمول مالیات بر ارزش افزوده، زیاد و انمود کردن مطالبات برگشت شده از طریق جعل فاکتور برای خریدهایی که هرگز انجام نشده است، کم گزارش کردن فروش، زیادنمایی صادرات و ...

روشن است که مالیات بر ارزش افزوده مانند سایر مالیاتها، برای فرار مالیاتی زمینه ای بازدارد، با وجود این، تجربه نشان داده است که مالیات بر ارزش افزوده در صورتی که به طور مؤثر به کار رود، میزان

فرار مالیاتی در آن در حدود ۲ الی ۴ درصد درآمد است. از سوی دیگر کشورهایی هستند که فرار مالیاتی آنها در زمینه مالیات بر ارزش افزوده در حدود ۴۰٪ تخمین زده می‌شود.

بخش چهارم: مهم‌ترین جرایم مالیاتی در ایران

جرایم مالیاتی در ایران شامل تخلفات متعددی است. از جمله مهم‌ترین این تخلفات که بیشترین تعداد آماری را به نام خود دارند، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تسلیم نکردن اظهارنامه مالیاتی در موعد مقرر
- پرداخت نکردن مالیات قطعی و ابرازی در موعد مقرر
- کتمان درآمد حاصل از فعالیت‌های اقتصادی
- برآورد هزینه‌های غیرواقعی یا غیرمجاز
- ارسال نکردن اطلاعات و مدارک مالیاتی درخواستی
- انجام ندادن تکالیف مالیات بر ارزش افزوده مانند صدور فاکتور، ثبت تراکنش‌ها و پرداخت مالیات
- پرداخت نکردن مالیات بر املاک و مالیات بر ارث و وصیت
- اعلام نکردن تراکنش‌های بانکی به سازمان امور مالیاتی

در جدول زیر درصد جریمه هر تخلف مالیاتی به همراه درصد جریمه و شرط بخشش هر کدام را آورده‌ایم:

نوع جرم مالیاتی	درصد جریمه	شرایط بخشودگی
تسلیم نکردن اظهارنامه مالیاتی در موعد مقرر	۲۰ درصد	ارائه اظهارنامه در زمان تمدید شده و پرداخت جریمه
پرداخت نکردن مالیات قطعی و ابرازی در موعد مقرر	۱۰ درصد	پرداخت کامل مالیات و جریمه قبل از تاریخ تعیین شده
کتمان درآمد حاصل از فعالیت های اقتصادی	۵۰ درصد	اصلاح اظهارنامه و پرداخت مالیات و جریمه
برآورد هزینه های غیر واقعی یا غیرمجاز	۵۰ درصد	اصلاح اظهارنامه و پرداخت مالیات و جریمه
ارسال نکردن اطلاعات و مدارک مالیاتی درخواستی	۱۰ درصد	ارسال اطلاعات و مدارک مالیاتی و پرداخت جریمه تا آخر بهمن ماه سال جاری
انجام ندادن تکالیف مالیات بر ارزش افزوده مانند صدور فاکتور، ثبت تراکنش ها و پرداخت مالیات	۱۰ تا ۱۰۰ درصد	عدم اعتراض یا انصراف از اعتراض و پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیات و عوارض تا شش ماه از تاریخ ابلاغ

		بخشودگی تا میزان صد درصد
پرداخت نکردن مالیات بر املاک و مالیات بر ارث و وصیت	۱۰ تا ۱۰۰ درصد	پرداخت بدهی مالیاتی و عوارض و جریمه تا آخر بهمن ماه سال جاری
اعلام نکردن تراکنش های بانکی به سازمان امور مالیاتی	۲۰ درصد	اعلام تراکنش های بانکی و پرداخت جریمه تا آخر بهمن ماه سال جاری

بخش پنجم: نقش جرم انگاری مالیات در کاهش جرائم و فرار مالیاتی

اجرای دقیق و کامل قوانین و مقررات مالیاتی از اساسی ترین راهکارهای پیشگیری از وقوع جرم در نظام مالیاتی است. تکمیل اطلاعات و توسعه ضمانت های اجرایی از نقاط قوت قانون مالیات های مستقیم می باشد. جرم انگاری فرایندی است که به موجب آن قانون گذار فعل یا ترک فعلی را ممنوع و برای آن ضمانت اجرایی کیفری وضع می کند؛ جرم انگاری مالیاتی امری مثبت، سازنده و در عین حال بازدارنده است که در نظام های مالیاتی اکثر کشورها به کار گرفته می شود. یکی از مهمترین تحولات ایجاد شده در قانون مالیات های مستقیم، جرم انگاری فرار مالیاتی است و هرگونه تلاش قانونی یا غیرقانونی برای عدم پرداخت یا کمتر پرداخت کردن مالیات، فرار مالیاتی نامیده می شود. در قوانین و مقررات مالیاتی قبل از این اصلاحیه تخلفات مالیاتی، تنها ضمانت اجرای حقوقی مانند تعلق جرایم نقدی داشت اما در قانون جدید مالیات های مستقیم، قانون گذار با جرم انگاری فرار مالیاتی، علاوه بر جرائم نقدی و جبران خسارت، فرار مالیاتی جرم شناخته شده و از ماده ۲۷۴ تا ۲۷۹ به این موضوع اختصاص داده شده است. طبق ماده ۲۷۶ نیز، چنانچه هریک از حسابداران، حسابرسان و

هم چنین موسسات حسابرِس، ماموران مالیاتی و کارکنان بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری در ارتکاب جرم مالیاتی معاونت نمایند و یا تخلفات صورت گرفته را گزارش نکنند به حداقل مجازات مباشر جرم محکوم می‌شوند و مجازات معاونت سایر اشخاص طبق قانون مجازات اسلامی تعیین می‌شود. ماده ۲۷۷ مرتکب یا مرتکبان جرائم مالیاتی علاوه بر مجازات های مقرر در مواد (۲۷۴) تا (۲۷۶) این قانون، مسئول پرداخت اصل مالیاتی و جریمه های متعلق قانونی که تا مهلت مقرر در ماده (۱۵۷) این قانون مطالبه نشده باشد و همچنین ضرر و زیان وارده به دولت با حکم مراجع صالح قضایی می‌باشند. یکی دیگر از ضمانت‌های اجرایی، ماده ۲۷۸ قانون مالیات‌های مستقیم است که رئیس قوه قضائیه بنا به درخواست رئیس سازمان امور مالیاتی در هریک از استان‌ها و مناطقی که مقتضی بداند دادسرا و دادگاه ویژه مالیاتی تشکیل می‌دهد تا از به جرائم مالیاتی رسیدگی شود. در ماده ۲۷۹ هرگونه دسترسی غیرمجاز و سوءاستفاده از اطلاعات ثبت شده در پایگاه اطلاعات هویتی، عملکردی و دارایی مودیان مالیاتی موضوع ماده (۱۶۹ مکرر) این قانون در خصوص مسائلی غیر از فرآیند تشخیص و وصول درآمدهای مالیاتی یا افشای اطلاعات مزبور جرم است و مرتکب علاوه بر انفصال از خدمات دولتی و عمومی از دو تا پنج سال، مجازات بیش از شش ماه تا دو سال حبس محکوم می‌شود. با نگاهی گذرا به این قوانین و همچنین تحقق اقتصاد مقاومتی که طی سالهای گذشته در کشور در حال پیگیری است، می‌توان به عزم دست اندرکاران نظام مالیاتی کشور برای برقراری انضباط مالیاتی در اقتصاد کشور پی برد که این مهم به ضمانت‌های اجرایی شدیدی نیازمند است و از جمله این ضمانتها می‌توان به تشکیل واحدهای بازرسی مالیاتی برای کنترل دفاتر، اسناد و مدارک مودیان و تشکیل دادسرا و دادگاه ویژه مالیاتی توسط رئیس قوه قضائیه و به درخواست رییس سازمان امور مالیاتی اشاره کرد که با توجه به تحول عظیم رخ داده در قانون جدید مالیات‌های مستقیم و با تاکید قانون جدید بر جرم انگاری فرار مالیاتی، نظام مالیاتی کشور از ظرفیت قانونی بالایی به منظور جلوگیری از وقوع این معضل برخوردار شده و می‌تواند وقوع آن را به حداقل برساند.

نتیجه گیری

در جمع بندی و نتیجه گیری پایانی این مقاله باید گفت تمامی آثار و فواید مالیات، زمانی محقق می شود که مالیات ها مطابق قانون وصول شوند. در طول تاریخ همواره افرادی بوده اند که فرار مالیاتی داشته اند. مالیات به مثابه شرکت در یک تعاون اجتماعی برای رسیدن به رفاه بیشتر و زندگی اجتماعی بهتر است و قطعاً کسی که مالیات نمی دهد در این امر اختلال ایجاد می کند و مرتکب جرایم امور مالیاتی می شوند. قطعاً قانون و قانونگذار با شخصی که مرتکب جرایم مالیاتی شده و از پرداخت آن خودداری کند به روش های مختلفی برخورد خواهد کرد که عبارتند از:

- روش اول که اغلب موارد را پوشش می دهد، روش غیر کیفری و تخلف است که ضمانت اجرای آن ها اغلب به صورت جریمه نقدی است.
- روش دوم که تعداد کمی از موارد را شامل می شود، روش و برخورد کیفری است که به معنی جرم قلمداد کردن نقض برخی از قوانین و مقررات مالیاتی است و ضمانت اجرای آن هم تعیین مجازات است.

در نهایت و جمع بندی پایانی، مطالب و پیشنهاد های ذیل قابل توجه است:

- افرادی که به جرائم اقتصادی مانند فرار مالیاتی یا تقلب در امور مالی متهم می شوند، ممکن است تحت بررسی های دقیق تری قرار بگیرند. این بررسی ها می توانند به کشف درآمدهای غیرقانونی و به تبع آن، محاسبه مالیات های قابل پرداخت منجر شوند.
- نهادهای مالیاتی به طور معمول برای مبارزه با جرایم اقتصادی، اقداماتی را انجام می دهند. این اقدامات شامل افزایش نظارت بر تراکنش های مالی و بررسی دقیق تر پرونده های مشکوک است. متهمین به جرایم کیفری ممکن است با جریمه های سنگین مالی و رد مال مواجه شوند که می تواند بر وضعیت مالی آنها تأثیر منفی بگذارد.

- شرکت‌هایی که درگیر جرایم کیفری شده‌اند، نه تنها باید با پیامدهای کیفری روبرو شوند، بلکه همچنین ممکن است به دلیل فعالیت‌های غیرقانونی خود، با مشکلات مالیاتی جدی مواجه شوند. در چنین مواقعی، نهادهای مالیاتی می‌توانند به عنوان یکی از طرف‌های ذینفع در روند حقوقی عمل کنند و به دنبال تأمین مالیات‌های معوقه باشند.

در نهایت جرایم کیفری نه تنها می‌توانند به عواقب کیفری منجر شوند، بلکه تأثیرات مالیاتی عمیقی نیز دارند. افرادی که درگیر چنین جرایمی می‌شوند، باید در نظر داشته باشند که نهادهای مالیاتی ممکن است به عنوان طرف‌های ذینفع در تنظیم پرونده‌های آنها وارد عمل شوند. مشاوره با یک وکیل با تجربه در زمینه حقوق مالیاتی می‌تواند به توسعه یک استراتژی مناسب برای مقابله با مسائل مالیاتی ناشی از جرایم کیفری کمک کند. این مقاله به بررسی تأثیرات فوق‌الذکر پرداخته و ابعاد مختلف این موضوع حائز اهمیت را روشن می‌سازد، تا خوانندگان بتوانند با آگاهی بیشتری در زمینه حقوقی و مالیاتی خود عمل کنند.

منابع و مآخذ

- ۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نماگرهای اقتصادی، اداره بررسی های اقتصادی، تهران، ۱۳۹۸
- ۲- جعفری صمیمی، احمد و رشید شمخال: بررسی اهمیت عوامل مؤثر بر مالیات تورمی در ایران، مجله علمی - پژوهشی تحقیقات اقتصادی، دانشگاه تهران، شماره ۱۱، بهار و تابستان ۱۳۸۶
- ۳- جعفری صمیمی، احمد و حسن صالح نژاد: جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده برای مالیات بر شرکتها و تأثیر آن بر بودجه دولت در ایران، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، دانشکده علوم اداری و مدیریت بازرگانی دانشگاه. تهران، سال هفتم، شماره های ۲۹ و ۳۰، بهار ۱۳۸۹
- ۴- جعفری صمیمی، احمد: طرح جایگزینی مالیات بر ارزش افزوده برای مالیات شرکتها و تأثیر آن درآمدهای مالیاتی دولت در استان مازندران، سازمان. مدیریت و برنامه ریزی استان مازندران، گروه مطالعات اقتصادی، ۱۳۹۴
- ۵- سازمان برنامه و بودجه لایحه برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، ۱۳۷۸
- ۶- وزارت امور اقتصادی و دارایی: تحلیلی بر مالیات بر ارزش افزوده و بررسی مقدماتی امکان اجرای آن در اقتصاد ایران، معاونت امور اقتصادی، تهران، ۱۳۹۹